نازه‌های نشر

خاطرات دفاع مقدس یک مداح در «باغ حاج‌علی»

«باغ حاج‌علی» اثر نوید نوروزی با موضوع خاطرات حاجمهدی سلحشور از دفاع مقدس در قطع رقعی و ۳۵۵ صفحه از سوی انتشارات مرزبوم چاپ و منتشر شد. مهدی سلحشور در ۱۶ مهر ۱۳۵۰ که نیمه‌شعبان هم بود، در محله امامزاده حسن(ع) در جنوب تهران متولد شد. ۷ ساله بود که انقلاب شد. یک روز پدرش دست او را گرفت و به گروه هنری مسجد حضرت علی‌اکبر(ع) سپرد و به این شکل، او وارد عرصه سرود و مداحی شد. نخستین نغمه‌هایی که خواند، درباره شهدا بود. همزمان با فعالیت در مسجد، در مدرسه هم عضو گروه سرود بود و به صورت گروهی و تک‌نفره فعالیت می‌کرد.

مهدی سلحشور در آغاز جنگ تحمیلی به سن قانونی نرسیده بود و نمی‌توانست از طریق مسجد محل وارد جبهه شود. علاقه او به جبهه سبب شد به مسجد سیدالشهدا(ع) برود و سن خود را بیشتر اعلام کند. او سرانجام در سال ۱۳۶۵ موفق شد از طریق پایگاه مقداد در مدرسه هم عضو گروه سرود بود و به صورت گروهی و پس از غائله کردستان به تیپ ۱۰ حاتم‌الانبیاء(ص)پیوست و سپس به لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) ملحق شد و تا پایان دفاع مقدس در این لشکر حضور داشت. سلحشور پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ در حوادثی مانند جنگ خلیج فارس، مقابله با ضدانقلاب در کردستان و همین طور بحران سوریه به عنوان نیروی داوطلب بسیجی حضور داشت.

کتاب «باغ حاج‌علی» روایت زندگی حاجمهدی سلحشور از حضور در دفاع مقدس است. نام این کتاب یعنی «باغ حاج‌علی» به پا برافرادنه قهرمان لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع)، حاج‌علی فضلی انتخاب شده است.

در بخشی از کتاب می‌خوانیم: کانال پر از آب و برف بود و به سختی می‌توانستیم حرکت کنیم، سرما هم فشار می‌آورد. با خودم گفتم: «خدایا، کاش شهید بشم تا از این سرما نجات پیدا کنم!» از شدت سرما دست‌هایم کبود شده بود و حتی نمی‌توانستم گلنگدن اسلحه را بکشم. به قدری دست‌هایمان یخ زده بود که اسلحه را به زمین تکیه می‌دادیم و گلنگدن را با پا می‌کشیدیم. حتی نمی‌توانستیم اسلحه را از ضامن خارج کنیم، با سنگ روی ضامن می‌زدیم تا جابه‌جا شود. نمی‌دانستیم سرنوشتمان چه خواهد شد. ناگهان سعید طاهرخانی از بین جمع بلند شد و کنار یک جنازه رفت و آرام آن را جابه‌جا کرد. درست زیر جنازه یک گلوله آرپی‌جی بود. جنازه از کی آنجا بود؟ نمی‌دانستیم، اما به بدنه گلوله گل‌های خشک چسبیده بود.

سعید سرنیزه‌ای درآورد و شروع کرد به تراشیدن گل‌های روی گلوله آرپی‌جی تا بتواند آن را در قبضه جا بزند. هیچ فرصتی نداشتیم و دل تو دلمان نبود. سعید ایستاد و در همان تاریکی شب قرآنی را مقابل صورتش گشود و شروع کرد به خواندن دعا. گاهی به آسمان نگاه می‌کرد و گاه به قرآن. نفس‌ها در سینه‌ها حبس شده بود.

یکی دو دقیقه‌ای طول کشید. سید جلال از کوره در رفت و گفت: «برادر، اگه نمی‌زنی، بده من بزنم! عراقیا رسیدن ها! یالا عجله کن!».

نکته‌ها

آیت‌الله حائری شیرازی

دستگاه اشک را برای تطهیر انسان ساخته‌اند

خدایان را دلیلی برای رضایت خودشان قرار داده است: «استغفروا ربکم ثم توبوا الیه یرسل السما ، علیکم مدرارا؛ از پروردگارتان آمرزش بخواهید و آن گاه به سوی او توبه کنید تا از آسمان بر شما باران پی در پی فرستد». اول اشکالات خود را برطرف کنید، بعد به سوی خدا بیایید؛ اگر چنین کنید، آسمان برایتان مدرار می‌فرستد. «مدرار» به بار آب خورده، دوباره تشنه شده باشد و آب بخورد. براساس همین «حقوق ماهانه» که آن هم به نوعی پی در پی است، به کار می‌رفته. مدرار بودن یعنی: «ریزش‌های مناسب حال»، ریزش می‌کند و بعد قطع می‌شود تا فرصت پیدا کند آب به اعماق زمین برود و دوباره ببارد؛ به طوری که آب‌های زیر زمینی بالا بیاید؛ طوری ببارد که گیاهی که یک بار آب خورده، دوباره تشنه شده باشد و آب بخورد. براساس همین «حقوق ماهانه» که آن هم به نوعی پی در پی است، به کار می‌رفته. مدرار بودن یعنی: «ریزش‌های مناسب حال»، ریزش می‌کند و بعد قطع می‌شود تا فرصت پیدا کند آب به اعماق زمین برود و دوباره ببارد؛ به طوری که آب‌های زیر زمینی بالا بیاید؛ طوری ببارد که گیاهی که یک بار آب خورده، دوباره تشنه شده باشد و آب بخورد. براساس همین «حقوق ماهانه» که آن هم به نوعی پی در پی است، به کار می‌رفته.

فارسی به معنای «ریزش پی در پی» است و در عربی گذشته به معنای «ریزش پی در پی فرستاده» است و در عربی گذشته به معنای «ریزش پی در پی فرستاده»؛ اول اشکالات خود را برطرف کنید، بعد به سوی خدا بخواهید و آن گاه به سوی او توبه کنید تا از آسمان بر شما باران پی در پی فرستد»؛ اول اشکالات خود را برطرف کنید، بعد به سوی خدا

چشمی هم پیش می‌آید. با هم تناسب دارد. خشک چشمی، کاهی از این رو است که انسان خودش را مقصر نمی‌داند. گاهی انسان در خدمات خود خیره می‌شود. یکی از راه‌های شیطان همین است.» و زیرا هم الشیطان آعمالهم؛ و شیطان کارهایشان را برای آنان آراسته است». در زندگی کارهای خوبی از انسان صادر می‌شود، خشک می‌شود تا فرصت پیدا کند آب به اعماق زمین برود و دوباره ببارد؛ به همان طور که گاهی خشکسالی می‌شود و باران قطع می‌شود، خشک اشک است و این فوق‌العاده‌گی انسان است، نمی‌گویم اشک در حیوانات نیست، اما این انسان است که اشک تابع نیتش است. وقتی اشک برای استغفار است، مقام بلندی پیدا می‌کند و جزو مطهرات می‌شود. اشک اگر از روی محبت باشد، می‌شود سرمایه‌گذاری در محبت. اشک از محبت نشأت می‌گیرد و دوباره به محبت می‌ریزد؛ همان طور که در ورزش، نیروی خود را خرج می‌کنی تا نیروی قوی‌تری به تو بدهد. اشک از غصه، اشک نیست. اشک ابر دنیاست. اگر اشک بر حسرت عقب‌ماندگی از دوستان اخروی باشد سازنده است. حسین بن علی(ع) می‌فرماید: «أنا قتیل العبرة». بهترین راه برای اینکه اشک جاری بشود، یاد حسین بن علی(ع) است.

یادداشت

محرم و نوسازی اجتماعی

بهمن دهستانی | با فرارسیدن ماه محرم عبارت معروف «محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است» از امام خمینی(ره) فراوان در خیابان‌ها دیده می‌شود. به باور بسیاری از علما و فرزانگان، تأثیری که آیین‌های محرم و صفر در زنده نگه داشتن مفاهیم، آرمان‌ها و شعائر اسلامی در طول تاریخ داشته از تمامی دیگر تلاش‌ها بیشتر و مؤثرتر بوده است.

در زندگی ملت ایران دو رویداد محرم و سپس نوروز دارای عمیق‌ترین حضور در تمامی لایه‌های اجتماعی دانسته می‌شود که به تجدید و تداوم حیات ملی و دینی انجامیده و همبستگی و خیزش بی‌نظیری در میان تمامی اقشار جامعه رقم می‌زند و از این رو شاید نتوان هیچ عاملی را به قدر این مناسبت‌ها پیشران هویت مردم ایران دانست.

نگاهی به نقاط عطف تاریخ معاصر مانند انقلاب اسلامی نیز نشان می‌دهد محرم نقش اساسی و بی‌بدیلی در تحول آفرینی داشته است.

این قدرت تغییر و جهش پیش از هر چیز ریشه در معارف محرم و عناصر شکل‌دهنده نهضت حسینی دارد و باید آن را در آموزه‌های مکتب امام حسین(ع) جُست. سیره و تعالیم اهل بیت(ع) در نحوه تعامل با ماه محرم حکایتگر تلاش آنان برای زنده نگه داشتن این نهضت است. توصیه مشهور امام رضا(ع) به ابن‌شبیب از اصحاب آن حضرت که اگر خواست برای چیزی بگرید آن گریه را به امام حسین(ع) اختصاص دهد چنین اهتمامی را اثبات می‌کند. با نگاهی به میراث روایی شیعه روشن می‌شود که مفهوم و عمل زیارت که منزلتی حیات‌بخش در مناسک پیروان اهل بیت(ع) دارد، بیش از هر کدام از معصومین(ع) برای وجود مقدس سالار شهیدان توصیه شده است.

کتاب کهن و معتبر «کامل الزیارت» اثر ابن قولویه قمی از علمای قرن چهارم هجری از نخستین منابع شیعی است که محور آن تبیین امر زیارت است و بیشتر احادیث و روایات آن به ابعاد زیارت سیدالشهدا(ع) اختصاص دارد.

این ذخایر و تعالیم نشان می‌دهد احیای محرم مسئله سرنوشت‌سازی در زندگی یک مسلمان و بلکه امت اسلامی است و عامل تجدید حیات اسلام به شمار می‌رود. زیارت‌های متنوع و فراوان رسیده برای امام حسین(ع) به صراحت حرکت آن حضرت در محرم را در ژرف‌ترین لایه‌های زندگی جوامع می‌کند و از آن جهت که بعث انبیا(ع) قله‌های تغییر مسیر تاریخ بشر به شمار می‌رود، جنبش محرم نیز دارای چنین کارکردهایی است و می‌تواند به هدایت و نوسازی حیات جوامع بینجامد.

آیت‌الله جوادی آملی از مراجع معظم دینی در تفسیر حدیث مشهور نبوی «حسین منی و أنا من حسین» می‌گوید: نبی مکرم(ص) بیان می‌دارد اسلام من با حسین زنده می‌شود.

اتفاقات و حوادث پس از قیام عاشورا نشان می‌دهد تمامی تحرکات سیاسی و اجتماعی خواستار اصلاح و تجدید حیات اسلام در تاریخ مسلمین تا آغاز غیبت کبری، ریشه و مناسباتی با واقعه کربلا پیدا می‌کند و این سیر حتی در قرن‌های بعد به اشکال گوناگون دیده می‌شود. در دوران معاصر توجه به نهضت حسینی و الهام‌پذیری از آن به صورت‌های مختلفی در ایران و جهان اسلام جلوه‌گر شده است اما در میان تمامی آن‌ها رویداد انقلاب اسلامی بیشترین آمیختگی با با محرم و عاشورا دارد و به دلیل همین اتصال به منبع غنی و جوشان، از تداوم و تاب‌آوری فراوانی در مقایسه با دیگر نهضت‌ها و انقلاب‌های اسلام‌گرا در کشورهای اسلامی برخوردار است. سخنان نظریه‌پردازان و چهره‌های نهضت اسلامی مردم ایران توجه عمیق آنان به فرصت محرم برای نوسازی اجتماعی و تجدید حیات ملی را نشان می‌دهد.

متفکر شهید مرتضی مطهری به صراحت می‌گوید: «ما باید در اوضاع مذهبی خودمان رفرم ایجاد کنیم؛ البته نه در مذهب بلکه در کار خودمان. اشتباهات ما که به مذهب مربوط نیست ...» (حماسه حسینی، ج۱، ص۲۴).

از این منظر ماه محرم یکی از بی‌نظیرترین فرصت‌های نوسازی اجتماعی در مقیاس ملی و حتی جهان اسلام و در ژرف‌ترین لایه‌های زندگی جوامع است که لازم است از اهداف آیین‌ها و عزاداری‌ها به شمار آید.

مصطفی جلیلیان مصلحی شاعر و پژوهشگر ادب آیینی از ظرفیت‌های این عرصه برای تعالی امر زیارت می‌گوید

زیارت متعالی در آینه شعر آیینی

سیره و فرهنگ رضوی همچون چشمه جوشان و نابی است که زائران و مجاوران در فضای ملکوتی حرم مطهر امام هشتم(ع) با بررسی حقایق سخنان، زندگی و سیره حضرت رضا(ع) می‌توانند از آن بهره‌مند شوند. یک شاعر آیینی در کنار ترویج اهداف زیارت ناب و بامعرفت باید به رفع شبهات موجود در بین افراد جامعه کنونی کشور به ویژه خانواده‌ها، جوانان و نوجوانان نیز توجه داشته باشد.

محمد حسین مروج کاشانی

نخستین روز از ماه محرم به مناسبت بزرگداشت محتشم کاشانی به نام روز شعر و ادبیات آیینی نام‌گذاری شده است. به همین مناسبت با «مصطفی جلیلیان مصلحی» از شاعران آیینی و پژوهشگران این حوزه به گفت‌وگو نشستیم.

در کارنامه مصطفی جلیلیان مصلحی علاوه بر تألیف و انتشار ۳۰ اثر، تصحیح و ویرایش علمی-ادبی دانشنامه شعر مهدوی و دو مجموعه گزینشی شعر معاصر رضوی و عاشورایی دیده می‌شود. او در کتاب «آیینه‌های رضوان» که سال گذشته منتشر شد، گزیده‌ای از بهترین غزل‌های رضوی پس از انقلاب اسلامی را جمع‌آوری و منتشر کرد. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

■ **ابتدا بفرمایید که شعر و ادبیات آیینی به طور مشخص به چه موضوعاتی می‌پردازد؟**

شعر و ادبیات آیینی، مقوله‌ای است که به جریان‌های روزگار می‌پردازد، یعنی به آنچه برآمده از خواست‌ها، فطرت و دل مردم است، می‌پردازد. شعر آیینی با ابیاتی موزون و هدف‌مند به سیره، فرهنگ، زندگانی و نقش هدایتگری حضرات معصومین(ع) می‌پردازد و جوامع و تعدد‌های بشری را از ضلالت‌ها و گمراهی‌ها پرهیز می‌دهد و به همین اعتبار باید گفت شعر و شاعر آیینی، جهانشمول هستند، زیرا با مقوله‌ها و موضوعات جهانی مرتبط با انسان‌ها در ابعاد مختلف سروکار دارند. بنابراین در شعر آیینی باید به مقوله هدایت و بیداری جوامع بشری در جهان معاصر و با استفاده از حکمت‌ها و حقایق زندگی، سیره و سخنان خاندان عصمت و طهارت(ع) و بزرگان دین پرداخته شود.

■ **با این توصیف، چگونه از شعر و ادبیات آیینی در پرداختن به موضوع جهانشمولی همچون مقوله زیارت می‌توان بهره برد؟**

ابتدا باید عرض کنم حضرات معصومین(ع) و همچنین بسیاری از علمای اسلام، بزرگان و شخصیت‌های شناخته شده دینی و مذهبی، توجه خاصی به مفاهیم و موضوعات ناب مطرح شده در شعر آیینی داشته‌اند. در زندگانی ائمه اطهار(ع) شاهد حمایت و دفاع آنان از شاعرانی چون دعبل، کمیت و... هستیم و یا اینکه بسیاری از شخصیت‌های بزرگ تاریخ و جهان اسلام به خصوص در مذهب تشیع در اعصار و ادوار گوناگون همچون شیخ حسین غروی اصفهانی، علامه کمپانی، زکی‌ای اخلاقی، سیدحسین حسینی و... به مقوله شعر آیینی و مفاهیم آن پرداخته‌اند. در عصر حاضر نیز بزرگانی مانند امام راحل بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و رهبر معظم انقلاب به عنوان علاقه‌مند و ناقد به مقوله شعر آیینی اصیل و ریشه‌دار که بن‌مایه‌های خود را از آموزه‌های دینی و اسلامی فراگرفته و نقش تأثیرگذار این نوع شعر و ادبیات در احساسات و تقویت جنبه اعتقادی و مکتبی مردم و بیداری و هدایت جهانی به سوی ارزش‌های اسلامی توجه داشته‌اند.

در مقوله زیارت نیز شعر آیینی می‌تواند نقش بسزایی در گسترش و تقویت باورها، اعتقادات و ارادت مردم به مفهوم و هدف نهایی زیارت داشته باشد. شعر آیینی وقتی به وادی زیارت وارد پیدا می‌کند به هر دو عنصر زیارت یعنی زیارت‌شونده و زیارت‌کننده می‌پردازد. واژه‌هایی همچون گنبد، کبوتر حرم، گلدسته، ضریح، شهر زیارتی و... در شعر آیینی کهن، قرابت خاصی در کنار یکدیگر داشته‌اند و شعر آیینی معاصر با را از این قرار گذاشته و به باطن و اندیشه متعالی که در مفهوم زیارت و حریم آن نهفته است می‌نگرد، مثلاً در مورد شخصیت امام هشتم(ع) به دیدگاه‌های حضرت رضا(ع) در ابعاد گوناگون زندگی فردی و اجتماعی، مناظرات و مباحثه‌های ایشان و... می‌پردازد و این می‌شود مفاهیم شعر آیینی عصر و روزگار ما و همین موضوعات سبب برانگیخته شدن زائر برای انجام زیارت می‌شود. یعنی شعر آیینی باید زائر را در عصر حاضر برای رسیدن به هدف غایی و نهایی زیارت مورد تأکید و سفارش خاندان عصمت و طهارت(ع) یعنی زیارت با معرفت و آگاهانه کمک کند. بنابراین معرفت‌شناسی در باب زیارت باید حتماً در شعر آیینی و در افکار شاعران آیینی مورد توجه ویژه قرار گیرد.

■ **فعالیت‌های صورت گرفته درباره توجه و ترویج شعر آیینی در مجموعه بزرگی همچون آستان قدس رضوی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

رهبر معظم انقلاب از شعر و به ویژه شعر آیینی به عنوان یک میراث معنوی و یک ثروت ملی یاد می‌کنند. شعر اصیل ایرانی به ویژه شعر آیینی به عنوان یک مقوله فرهنگی مترقی اسلامی و ایرانی، میراث معنوی و فرهنگی ارزشمندی است که برای صدور آن به سایر کشورهای جهان نیازمند پایگاه‌های فرهنگی بزرگ و تأثیرگذار در جهان اسلام و دنیای کنونی است که حرم مطهر امام هشتم(ع) و مجموعه بزرگ آستان قدس رضوی با توجه به ظرفیت‌ها، امکانات و دامنه ارتباط آن با بسیاری از زائران در نقاط مختلف دنیا، یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین این پایگاه‌ها به شمار می‌رود. از روزگار قدیم شاعران فرهیخته و بزرگی در سال‌های متمادی و دوره‌های مختلف در آستان قدس رضوی حضور داشته‌اند.

از طرف دیگر «انجمن ادبی رضوی» به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و باسابقه‌ترین محفل‌های ادبی و شعری مشهد و کشور که در سال‌های گذشته و دور با حضور شاعران بزرگ خراسان و مشهد همچون مرحوم استاد کمال، مرحوم استاد صاحبکار و سایر بزرگان تشکیل شد، تاکنون نیز به کار خود ادامه داده و تنها انجمن ادبی شهر مشهد است که در آن شعر نقد می‌شود و این نشان‌دهنده این است که در این نهاد مقدس و به ویژه در این انجمن از سال‌های گذشته و به خصوص در یک دهه اخیر به دو مقوله «آسیب‌شناسی» و «زیباشناسی» در شعر آیینی معاصر و نقد سازنده و مؤثر شعر توجه جدی شده است. در کنار این موارد، استفاده از نخبگان و صاحبنظران ادبی مجرب در زمینه نقد و ترویج شعر آیینی با به کار بستن اندیشه‌های صحیح و مبتنی بر آموزه‌های اصیل اسلامی و دینی، همچنین انجام پژوهش‌های لازم برای شناسایی، واکاوی و شناخت شاخه‌های جدید شعر آیینی از دیگر اموری است که در این نهاد مقدس مورد توجه قرار گرفته و باید بیش از پیش تقویت شده و با جدیت ادامه یابد.

■ **با توجه به حضور انبوه زائران در مناسبت‌های مختلف در بارگاه منور رضوی، چگونه از برگزاری جلسات شعرخوانی آیینی در حضور زائران می‌توان برای ترویج رسیدن به اهداف زیارت متعالی استفاده کرد؟**

مهم‌ترین سرمایه ما در دین مقدس اسلام و مذهب تشیع، آموزه‌های دینی و فرمایشات حضرات معصومین(ع) است. سیره و فرهنگ رضوی همچون چشمه جوشان و نابی است که زائران و مجاوران در فضای ملکوتی حرم مطهر امام هشتم(ع) با بررسی حقایق سخنان، زندگی و سیره حضرت رضا(ع) می‌توانند از آن بهره‌مند شوند. یک شاعر آیینی در کنار ترویج اهداف زیارت ناب و بامعرفت باید به رفع شبهات موجود در بین افراد جامعه کنونی کشور به ویژه خانواده‌ها، جوانان و نوجوانان نیز توجه داشته باشد. وقتی یک شاعر آیینی با تحقیق و پژوهش روی آموزه‌های رضوی و با به کار بستن هنر و استعداد خود، این آموزه‌های ناب را با زبان هنر و شعر در اختیار زائران در مجموعه حرم مطهر قرار دهد، آن گاه این امکان به وجود می‌آید که زائر و مجاور بارگاه مطهر حضرت ثامن‌الحجج(ع) در زمان حضور در حرم مطهر در کنار جلسات سخنرانی، وعظ، خطابه، دعا و نیایش، با زبان هنر و شعر هم به آموزه‌های ناب و زلال رضوی نیز آشنا شده و بهره وافی و کافی را ببرد. یعنی زبان هنر و شعر در کنار منبر و سخنرانی و خطابه می‌تواند کمک‌کار مؤثری در رسیدن به این هدف متعالی یعنی زیارت آگاهانه و بامعرفت باشد. رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند گاهی یک بیت شعر صحیح و درست، کار یک ساعت منبر و سخنرانی را می‌کند و تأثیر لازم را بر وجود، فکر و ذهن شنونده و مخاطب می‌گذارد. به نظر من، شاعران آیینی باید یک نقد و واکاوی منصفانه نسبت به این موضوع انجام دهند که تاکنون درباره آموزه‌های ناب رضوی و پرداختن صحیح به آن با زبان شعر و هنر در شعر آیینی، به منظور بهره‌مندی هر چه بهتر زائران و مجاوران بارگاه مطهر رضوی چه کرده‌اند؟

■ **به عنوان یک شاعر آیینی صاحب تجربه و یک چهره ادبی و فرهنگی بفرمایید چه خطرات و آفاتی در حال حاضر شعر و ادبیات آیینی را تهدید می‌کند؟**

یک شاعر آیینی باید توجه جدی به این موضوع داشته باشد که حقیقت ناب زندگی، یعنی راستی و درست کرداری فقط در اثر اطاعت کامل از دستورات الهی و عمل صحیح به فرمایشات و آموزه‌های حضرات معصومین(ع) به دست می‌آید. اگر از این موضوع غفلت شود، سروده‌های شاعری که می‌خواهد در وادی شعر و ادبیات آیینی گام بگذارد، نمی‌تواند تأثیرات لازم را بر خودش و همچنین بر مخاطبان داشته باشد. موضوع دیگر، غفلت کردن از انجام مطالعه صحیح و مستمر است. مرحوم استاد کمال که از بزرگان شعر آیینی مشهد، خراسان و کشور بود همیشه سفارش به مطالعه، تحقیق و پژوهش می‌کرد و آن را برای شاعران و به ویژه شاعران جوان، امری لازم و واجب می‌دانست.

یک شاعر آیینی باید تواریخ و کتاب‌های مختلف مذهبی و دینی درباره موضوعات مختلف اسلامی و دینی را مطالعه کرده باشد تا بتواند مستند و مستدل شعر و سخن بگوید و بتواند از شعر، سروده‌ها و سخنان خود دفاع منطقی کند.

موضوع بعدی، پرهیز از «همه‌گونه‌سرایی» و «تقلید کردن» است. گاهی مشاهده می‌شود که در یک جشنواره یا مسابقه یا یک جریان مرتبط با شعر و شاعری، شاعران آیینی در یک قالب و مواد مشابه یکدیگر، شعر سروده‌اند. منظورم این است حتی درباره یک موضوع واحد و یکسان، شعرای آیینی باید از دریچه‌های نو و نگاه‌های نو به موضوع بنگرند و با نوآوری و با استفاده از هنر و استعداد خود، اثر تازه‌ای خلق کنند تا برای خواننده، شنونده و مخاطب، تازگی و جذابیت داشته باشد. غفلت از نوآوری و ارائه اثرات و قالب‌های جدید موجب روزمرگی و تکرار مکررات می‌شود.

حضور فعال شاعر آیینی در فضا و جلسات آیینی نیز بسیار مهم است تا خلق و خوی خود را با این جلسات آیینی مأنوس کند. شاعر آیینی باید در فضای هیئت‌ها، حسینیه‌ها، تکایا و دسته‌جات عزاداری و یا مداحی، وعظ، خطابه و محافل منتسب به اهل بیت عصمت و طهارت(ع) حضور یابد و از آن‌ها غفلت نکند. از داخل منزل و پای تلویزیون و رادیو و یا تنها متکی بودن به رایانه، گوشی تلفن همراه، فضای مجازی و... نمی‌توان شعر آیینی تأثیرگذار و مورد انتظار خلق کرد. شاعر آیینی باید به این موضوع توجه کند که مذاق و خواسته هیئت و مردم چیست؟ و در مرحله بعد، شعر معاصر و ادبیات کنونی کشور و فضای فعلی جامعه از او چه چیزی طلب می‌کند؟ یک شاعر آیینی باید به این موضوعات هم توجه اساسی کند.

یعنی توجه جدی به بیان نو و زبان نو بر اساس نیاز روز مخاطبان جامعه.

کتابخانه حسینیه

نگاهی به «مقتل الحسین(ع)» از ابی‌مخنف، مورخ شیعی اهل کوفه

قدیمی‌ترین مقتل امام حسین(ع) کدام است؟

رواق | واقعه عاشورا در روز دهم محرم سال ۶۱ هجری در بستری تاریخی رخ داد و به دلیل اهمیتی عمق خاطره و وجدان جامعه اسلامی ضبط شد. این اهمیت سبب شد تا همه افرادی که به نوعی در آن درگیر بودند و نیز کسانی که معاصر بودند، همین طور راویانی که به اخبار توجه داشتند و مورخانی که حرفه‌شان تاریخ و روایت بود، به گردآوری اخبار دقیق آن روی بیاورند.

مسلمانان در نگارش آثار تاریخی بد طولایی داشتند. به عبارت دیگر، علم تاریخ در میان مسلمانان، یکی از دانش‌های قوی، علمی و پررونق بوده است. البته آن هم به تدریج رشد یافته، اما این رشد منطقی، روشمند، آگاهانه و باقاعده بوده است. مسلمانان تاریخ را در رشته‌های مختلفی آن ادامه دادند. آن‌ها تاریخ را از روی واقع گرایی می‌نگریستند و ضمن اینکه متدین بودند، اما کف تحولات جامعه را بررسی می‌کردند. برای آن‌ها سند، متن، تحلیل و همه این‌ها اهمیت داشت. تاریخ عاشورا هم در همین بستر شکل گرفت.

ادبیات تاریخی که گردآمد کربلا در آن گزارش شد، به عنوان «مقتل‌نگاری» شناخته می‌شود. مقتل‌نگاری، دانشی است که به شرح گزارش تاریخ رویدادهایی که منجر به قتل شخص بزرگی - مثبت یا منفی - شده است می‌پردازد. اخبار خلفای کشته شده یا انقلابیون یا هر شخصیت شناخته شده دیگری که کشته شود، عنوان مقتل می‌گیرد. بدین ترتیب مقتل الحسین، یعنی گزارش رویدادهایی که به شهادت امام حسین(ع) منجر شده است. روند نگارش آثار در این زمینه از همان زمان فاجعه آغاز و ادامه یافته است.

بدون شک، قدیمی‌ترین و معتبرترین مقتل‌های نوشته شده، مقتل ابومخنف (متوفی ۱۵۷ قمری) است. ابومخنف لوط بن یحیی یک مورخ عراقی و شیعی کوفی است و خاندان او از زمان امام علی(ع) از شیعیان آن حضرت بودند. آثار ابومخنف که بخش‌های زیادی از آن‌ها بر جای مانده، آثار کاملاً علمی، روشمند و مبتنی بر اصول تاریخ‌نگاری است. منابع آن رویدادها هستند که یا در کربلا بوده‌اند یا با یک و دو واسطه اخبار آن را افراد درگیر، ناظر و شاهد آن رویداد نقل کرده‌اند. این مقتل به عنوان قدیمی‌ترین مقتل امام حسین(ع) در تاریخ طبری و احیاناً منابع دیگر بر جای مانده است. بین زمان ابومخنف (متوفی ۱۵۷) تا طبری (متوفی ۳۱۰) راویان و مورخان بزرگی این کتاب را روایت و گاه کلبی مورخ بزرگ عراقی در نیمه دوم قرن دوم، یکی از معروف‌ترین آن‌هاست. متن اصلی مقتل ابومخنف باقی نمانده، اما عمده آن در تاریخ طبری بر جای مانده که به نام «وقعه الطف» و نام‌های دیگر گردآوری و منتشر شده است.

نام اصلی همان مقتل الحسین است. ابوالفرج اصفهانی در مقاتل الطالبیین و شیخ مفید در کتاب ارشاد از کتاب ابومخنف بهره برده‌اند. در این میان باید گفت، ارزش تاریخ طبری به حفظ و نگهداری مقتل الحسین ابومخنف است. مقتل داستانی مستقلی که به نام مقتل ابومخنف در دست است، ربطی به مقتل واقعی ندارد و قابل استناد نیست. مقتل ابومخنف مبتنی بر نقل تاریخ به صورت عینی و واقع‌گرایانه است، هر چند اخبار مذهبی هم در آن وجود دارد.

دکتر حجت‌الله جودکی - پژوهشگر تاریخ و محقق در کتاب‌شناسی مقاتل - به روشی نقادانه و علمی به استخراج روایت‌های یاد شده از تاریخ طبری همت گماشته و آن‌ها را به ترتیب حوادث تاریخی مدون و در کتابی با عنوان «مقتل الحسین(ع)» توسط نشر خیمه منتشر کرده است. می‌توان گفت کتاب حاضر، همان مقتل ابی‌مخنف است؛ گرچه شاید همه آن نباشد.

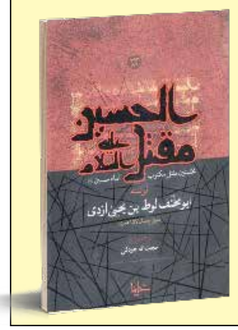

برای شهادت حسین علیه السلام حرارتی در قلوب مؤمنین برپا کنید.

من قال فینا بیت شعر بنی الله له بیتا فی الجنة.

هر کس در راه ما و برای ما یک بیت شعر بسراید خداوند برای او خانه‌ای در بهشت بنا می کند.